

*О.М. Кошак, кандидат наук із соціальних комунікацій,
Л.В. Чернецька
(Національний авіаційний університет, м. Київ)*

Проблеми та протиріччя соціальних мереж

Розвиток соціальних мереж надав суспільству доступ до великого обсягу інформації, проте з безліччю переваг, що спростили життя, з'явилися проблеми, що роблять його небезпечним. Проблематика соціальних мереж стає дедалі важливішою, адже зростає кількість кримінальних справ з їх використанням.

Розвиток соціальних мереж створив безліч нових можливостей, таких як миттєве публікування інформації, пошук однодумців та спілкування, що є конче необхідним у сучасному світі. Винахідник Всесвітньої мережі «Інтернет» Т. Бернерс-Лі зазначає, що «головною метою Мережі є підтримка і поліпшення нашого існування у світі» [1].

Соціальні медіа об'єднують різних користувачів – від звичайних громадян до державних установ, громадських організацій та журналістів. Характеристики комунікаційних процесів, що забезпечуються соціальними медіа, розглядаються як форми взаємодії, які також породжують хід думок. Крім того, технічні можливості соціальних мереж полегшують циркуляцію інформації та розвиток популярних просторів, які забезпечують видимість для груп меншин, дозволяючи створювати та зміцнювати зв'язки ідентичності. Технології спілкування в соціальних комунікаціях дають нові можливості для диференціації суспільства, формування і стійких, і тимчасових соціальних структур. Із вступом у постінформаційний етап свого розвитку світ, названий М. Кастельсом «інформаціональним», «мережевим» [2].

Можемо визначити, що соціальні мережі допомагають донести всі актуальні теми до суспільства з великою швидкістю. Сучасні дослідження визначають сайти соціальних мереж, як «засіб, де люди можуть спілкуватися з онлайн-спільнотою будь-яким способом, який вони вважають за потрібний» [3].

З одного боку, соціальні медіа є корисними, зокрема, для засудження насильства щодо жінок або ЛГБТ-спільнот, особливо щодо вимог рівності та прав людини. З іншого боку, медіа також є і проблематичними для груп меншин, оскільки вони дозволяють поширювати інформацію, засновану на упередженнях, через іноді анонімні коментарі, які можуть бути радикальними та жорстокими. Про негативні наслідки свідчить і збільшення кримінальних правопорушень, їх часто використовують для створення груп з заклик до насильства, поширення заборонених речей, шахрайства та інших незаконних дій. Кримінально-протиправні угруповання використовують соціальні мережі для поширення своєї пропаганди та спонукування до скоєння терористичних актів.

Найчастіше Інтернет використовують підлітки, але не як «допомогу» у повсякденному спілкуванні, а як використання його основним та необхідним способом спілкування. Проблема, яка найчастіше зустрічається у віковому сегменті 13-18 років — це кібербулінг. Загалом кібербулінг передбачає заповднення шкоди іншим особам за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Варто зазначити, що фактично 95% підлітків підключені до Інтернету [5]. Дослідження компанії «Harris Interactive» дійшло висновку, що 81% тінейджерів підтверджують кібербулінг однолітків, які вважають це кумедним заняттям, 64% вчиняють це через помсту, 45% сприймають свою жертву хронічною невдахою, таким чином самостверджуються серед однолітків [4].

Однак від кібербулінгу страждають не лише діти, часто це може бути шахрайство, залякування та шантаж особистою інформацією, фото та відео та будь-чим іншим.

Також основними проблемами соціальних мереж є практично безперешкодний доступ дітей до небажаного контенту, тобто нелегальні та шкідливі матеріали, які не властиві даній віковій категорії, залежність, спричинена постійною віртуальною комунікацією, яка згодом може призвести до порушення психіки, поганого сну та проблем у реальному житті.

Негативний вплив також чинить поширення неправдивої інформації. Дезінформація - це чи не найбільша проблема соціальних мереж, адже вона може призвести до страшних наслідків.

Результат дезінформації можна побачити в тому, як деякі люди відкидають зв'язок між ВІЛ та СНІД через хибне переконання, поширене соціальними мережами, що вірус був створений для того, щоб уряд США контролював афроамериканське населення.

Швидкість поширення фейків надзвичайна, а вміння суспільства фільтрувати їх - мінімальне. Прикладом можемо використати дослідження політтехнолога Віктора Петрова, який створив фейк про смерть Людмили Янукович. У своєму Telegram-каналі 22 січня 2022 року він створив новину, яка значно вибивалася з усього інформаційного потоку, а саме смерть дружини Віктора Януковича - Людмили. Найвідоміші українські ЗМІ не перевіривши інформацію поширили її. Як виявилось згодом, це був фейк створений для того, щоб показати суспільству як без матеріальних затрат і за мінімальний час можна створити інформаційну атаку, а медіа, в свою чергу зробили помилку, не перевіривши те, що публікують, показавши свою некомпетентність та непрофесійність. Таким чином можемо зробити висновок, що фейки здатні змінити не лише думку однієї людини, а й цілих груп людей. Через швидкість поширення інформації іноді важко відрізнити правду від вигадки, а її неконтрольованість дає підстави створювати вигідні для окремих груп людей фейки.

Негативний інформаційний вплив на національний інформаційний простір різко посилюється у зв'язку з розгортанням Росією «гібридної війни» проти України. Важливою її складовою є інформаційна агресія, мета якої розпалювання сепаратистських настроїв, мовний конфлікт, поширення негативних стереотипів міжетнічного та міжконфесійного спілкування і навіть

прямі міжнародної ворожнечі, дискредитація Української держави, її внутрішньої та зовнішньої політики.

Висновки

Розглянувши дану тему можемо визначити, що соціальна мережа – це не тільки платформа для комунікації та обміну інформацією між користувачами, але й сприятливий чинник для вчинення кримінальних правопорушень. Проблема захисту користувачів соціальних мереж була і залишається актуальною. Її вирішенням може стати правове регулювання, а також організація якісної медіаосвіти, що сприятиме розвитку суспільства у мережі Інтернет.

Список літератури

1. Бернерс-Лі Т. Заснування Павутини: з чого починалася і до чого прийде Всесвітня мережа / за заг. ред. Бернерс-Лі Т., Фічетті М.; пер. з англ. Іщенко А. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія». – 2007. 107 с.
2. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура : [пер. с англ.] / М. Кастельс. – М.: ГУ ВШЭ. – 2000. – 608 с.
3. Moessner. C. «Cyberbullying /Trends&Tudes». – 2007. V. 6, Issue 4. – P. 1-4. [Електронний ресурс] URL:
<http://www.ncpc.org/resources/files/pdf/bullying/Cyberbullying%20Trends%20-%20Tudes.pdf>
4. Nixon, C. L. Current perspectives: the impact of cyberbullying on adolescent health. «Adolescent Health, Medicine & Therapeutics (5)». – 2014. P. 143-158.
5. Saini. M., Moon. G. Social Networking Sites: A Premise on Enhancement. «Journal of Internet Banking & Commerce, 18(3)». – 2013. P. 1-15.